A decorative border with vintage-style floral illustrations in shades of brown, tan, and cream, framing the central text. The background is a textured, parchment-like surface with horizontal lines.

Історія української риторики. Іван Вишенський

***Підготувала:
Студентка 3 курсу
154 групи
Матігорова Діана***

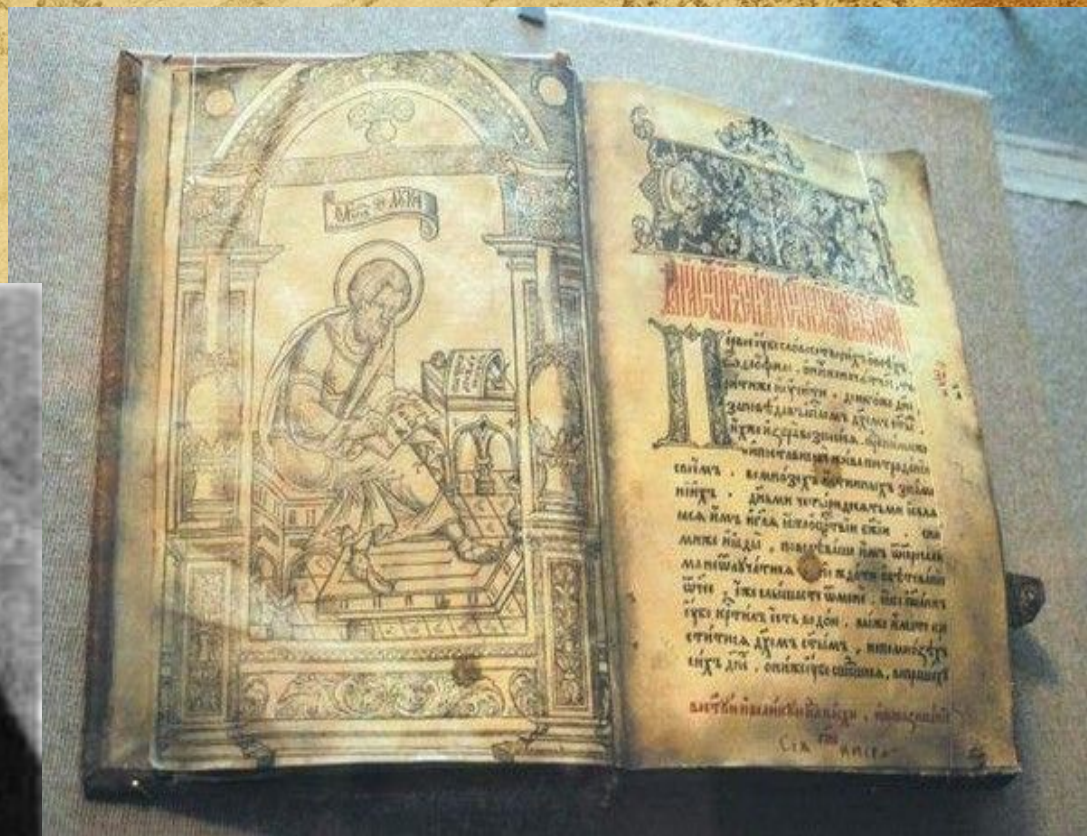
Українська риторика має досить глибокі історичні корені. Остаточне формування ораторського мистецтва відбувається вже в епоху Київської Русі. Досить важливим чинником у цьому процесі було, звичайно, прийняття християнства. Разом з ним приходить і мистецтво красномовства, збагачене потужною античною та візантійською традицією.

Саме тому Київська Русь залишила видатні пам'ятки насамперед гомілетичного красномовства. Досить відомою є проповідь руського митрополита Іларіона (XI ст.) "Слово про закон і благодать".

Митрополит Иларион

Другий період піднесення риторики в Україні припадає на кінець ХУІІ - початок ХУІІІ ст. Це часи розквіту риторики як навчальної дисципліни, коли вона викладалась у Києво-Могилянській академії.

У Києво-Могилянській академії студенти вивчали риторичку протягом одного року. Кожний викладач, який читав даний курс, обов'язково писав власний підручник з цієї дисципліни. На сьогоднішній день збереглося 127 курсів риторички, що були складені й прочитані в Києво-Могилянській академії. Певний розквіт курсів риторички припадає на кінець ХУІІІ - початок ХУІІ ст. Переважна їх більшість мали світський характер.

На зміну старій проповіді греко-слов'янського типу приходять нова, що орієнтується на західноєвропейські зразки. Кінець XVI і перша половина XVII ст. на Україні характеризуються боротьбою українського народу проти католицької експансії та унії за зміцнення православ'я, що в тих умовах означало, власне, пропаганду патріотизму, утвердження етнічної та державної цілісності українського народу. У XVII ст. релігія на Україні ще зберігає статус пануючої форми ідеології, тому суспільно-політичні рухи, в тому числі й класові та національно-визвольні, неминуче мають релігійне забарвлення.

Іван Вишенський

Один з видатних риторів того часу був український релігійний і літературний діяч раннього нового часу, преподобний, православний монах, письменник-полеміст – Іван Вишенський.

Родом з Львівщини, з містечка Судова Вишня.

Початкову освіту здобув у Луцьку, продовжив навчання в Острозі, куди його міг запросити, за припущенням І. Франка, український магнат Василь-Костянтин Острозький, який оточував себе талановитими людьми.

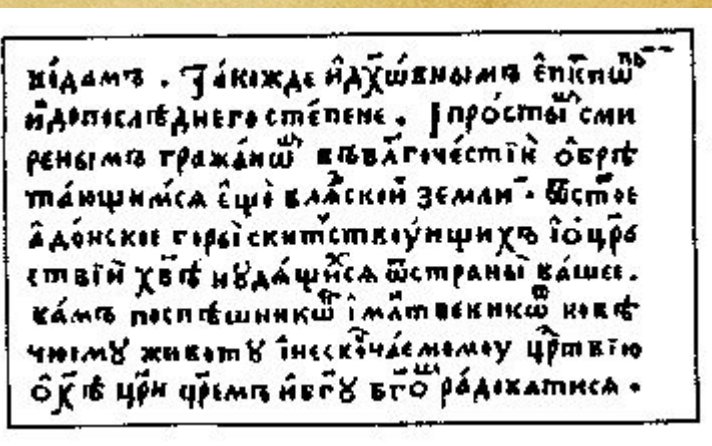
Приблизно в 1580 р. І. Вишенський у розквіті своїх фізичних і духовних сил переселився до Греції на Афон, або так звану Святу гору, і став монахом-аскетом. Йому тоді було 30–35 років (час його народження датують 1545–1550 рр.). Перебуваючи далеко за межами Батьківщини, він жив турботами рідного народу.

На Афоні митець розпочав свою літературну діяльність як письменник-полеміст. Його листи, послання (прозовий, частіше віршований літературний твір, написаний у формі листа чи звернення автора до якоїсь іншої особи) набували значного поширення на Україні, пробуджували в народі антифеодальні й антикатолицькі настрої. Львівське братство кликало Вишенського на Батьківщину. І в зв'язку з цим десь на початку XVII ст. (1604) він здійснив подорож на Україну.

Тематика полемічних творів потребувала розширення рамок риторичних засобів за рахунок введення живомовної експресії та вже значних на той час мовних надбань українського фольклору. Тому і такий великий захисник церковнослов'янської мови, як Іван Вишенський, який вважав її **"плодоноснійший од всьх языков и богу любимий"**, широко використовував у своїй творчості просту мову. Навіть у творах, написаних слов'яноноруською мовою ("Иоанна мниха извещение краткое о латинских прелестях", "О еретиках", "Новина...", "Позорище мысленное"), трапляються елементи "простої" мови.

Стихія церковнослов'янської мови цілковито переважає у творах І. Вишенського, стихія ж живої мови дуже позначається на його творах, писаних "простою" мовою. Твори Івана Вишенського збагачені словами та виразами української народної мови: але, барило, бридкий, будувати, воли, волосся, вирок, виконати, вилучати. У лексиці, морфології, фонетиці "простої" мови Івана Вишенського багато церковнослов'янських та українських паралелей: благочестивий— побожний, глас—голос, глава—голова.

У праці "І.Вишенський і його твори" Іван Франко писав, що мова Івана Вишенського ставить "безмірно інтересний образ того хаотичного стану, в якому находився наш язик в початку своєї літературної кар'єри, виломлюючись з обіймів церковщини". Проте, виходячи "з обіймів церковщини", українська книжна мова збагачувалася старослов'янизмами і передала їх як традиційні номінації, а частіше як стилістичний засіб сучасної української літературної мови. Послання І. Вишенського багаті на стилістично диференційовану лексику: церковно-богословську, суспільно-політичну, абстрактну, побутово-просторічну, емоційно-експресивну.

Про те, що Іван Вишенський досконало володів риторикою, свідчить стиль його послань. На думку М. Возняка, він "дуже зручно користувався всіма викрутасами риторичного мистецтва".

Мовний стиль Івана Вишенського ґрунтувався на засадах античної риторики, хоч сам Вишенський писав, що "грамматицкого дробезку не изучих, риторичное игрушки не видах", та гомілетики (церковної риторики). Це видно з текстів послань, у яких є стилістичні засоби (фігури), відомі ще з часів античної риторики — риторичні звертання, запитання й оклики, анафори, нагнітання слів і речень, розгорнені антитези.

Високо оцінюючи творчість Івана Вишенського, Дмитро Чижевський писав: "Головна його спільна риса з сучасниками — риторизм, не в якомусь негативному значенні цього слова, а в сенсі певної літературної форми, яка всі думки "вдягає" у форму промови, зворотів до читачів, закликів, закидів, запитань...". І далі продовжував: "Це той самий риторичний стиль, що і стиль інших полемістів, його сучасників. Лише маємо в нього значно більшу пишність: він нагромаджує епітети, порівняння, запитання, заклики. Велике мовне мистецтво його приводить до того, що це нагромадження не вражає неприємно. Бо й іменники, і дієслова Вишенського завжди ваговиті, барвисті, соковиті. Мова дуже близька до "простой". Вже вказувано на те, що цей риторизм — традиція духовної літератури ренесансу".

The background is a complex, repeating pattern in shades of brown and gold on a light cream-colored base. The pattern features stylized flowers, including large sunburst-like blooms and smaller circular motifs, interspersed with various bird species, such as peacocks with their tails fanned and other birds in flight or perched. The overall style is reminiscent of traditional textile or wallpaper designs.

***Дзякую за
увагу!***